

BRUINE 2023

KIEKENDIEVEN

In april start het nieuwe kiekendievenseizoen, iets waar veel medewerkers echt naar uitkijken. Het zoeken naar deze roofvogels en het interpreteren van hun gedrag vraagt kennis en ervaring. Ondertussen zijn enkele nieuwe enthousiastelingen bezig aan een opleiding om zelfstandig het veld in te trekken om zo broedkoppels te lokaliseren en op te volgen.

Resultaat

We brengen dit jaar positief nieuws over de populatie in de Westhoek en omliggende gemeenten, want in 2023 tellen we niet minder dan 120 koppels Bruine Kiekendief die opgevolgd werden door NWG De Kerkuil. Dat zijn 14 koppels meer dan in het vorige recordjaar (2020). Van deze 120 koppels zijn er 95 koppels die zeker gebroed hebben en waar het eindresultaat van bekend is. Van 15 koppels weten we zeker dat er een broedpoging is geweest, maar daarvan zijn de resultaten niet bekend. Dit komt vooral voor bij koppels in rietvelden, aangezien deze enkel vanop afstand opgevolgd worden. De overige 10

koppels waren enkel territoriaal en zijn voor zover bekend niet overgegaan tot een broedpoging.

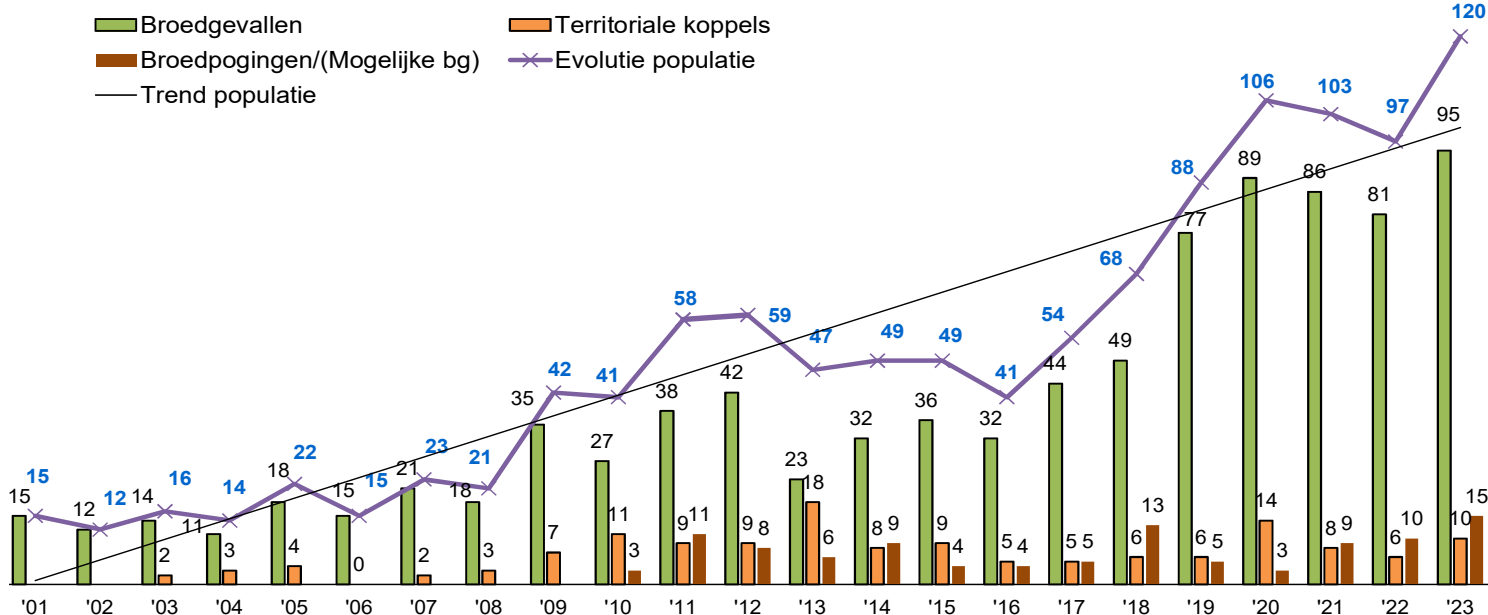
Nestgemiddelden

In heel het werkingsgebied zijn minimum 185 jongen uitgevlogen. Van vele nesten die op afstand opgevolgd worden, is het exacte aantal juvenielen niet bekend. Daar wordt een minimum aantal waargenomen uitgevlogen jongen genoteerd. Het exacte aantal uitgevlogen jongen ligt dus met zekerheid hoger dan 185 individuen. Van de gecontroleerde nesten weten we wel exact hoeveel jongen er op het nest waren. Het nestgemiddelde van deze nesten komt op 3,26, wat net onder het langjarig gemiddelde van 3,43 is.

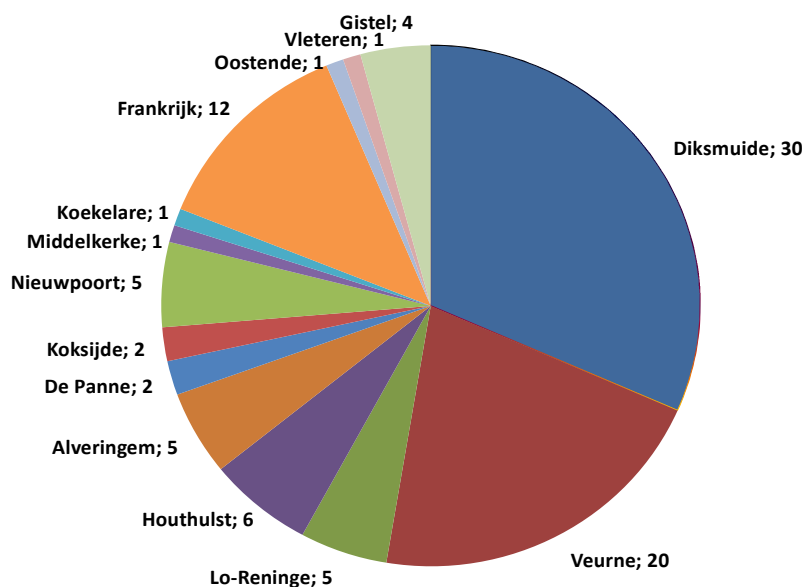
Spreiding over gemeenten

In het verleden scoorde Diksmuide al enkele keren beter dan Veurne wat het aantal broedgevallen betreft, maar nog nooit was het verschil zo groot. Diksmuide huisvestte dit jaar 30 broedende koppels, waarvan niet minder dan

Bruine Kiekendief IJzer en Polder 2001- 2023

Verspreiding broedgevallen Bruine Kiekendief gemeenten in 2023

7 rond de Blankaartvijver alleen al. Veurne klopte af op 20 broedgevallen. Er werden ook 12 broedgevallen opgevolgd in Frankrijk, net over de grens. Ook daar zijn we vanuit NWG De Kerkuil lokale mensen aan het opleiden om nesten Bruine (en Grauwe) Kiekendief op te volgen! De rest van de gemeenten scoorden eerder matig met maximaal 6 broedgevallen.

Mislukte broedgevallen

Het is niet steeds even duidelijk wat de oorzaak van een mislukt broedgeval is. Natuurlijke predatie is hier één voorbeeld van. We denken bij predatie vooral aan Vos

en Steenmarter, maar kraaien, reigers en andere vogels kunnen ook een nest met kleine jongen of eieren prederen. Bij een nest in een rietkraag hebben we gemerkt dat het broedgeval mislukt is door het weer. De stevige wind in het voorjaar had ervoor gezorgd dat het riet was platgewaaid. Het wijfje kon hierdoor niet meer landen op het nest en heeft het nest dan ook verlaten. In Veurne is een toegenomen vaststelling van eieren die niet uitkomen, soms een volledig nest, andere keren slechts een aantal eieren. De oorzaak hiervan is nog niet bekend, maar stappen werden ondernomen om na te gaan wat de oorzaak hiervan zou kunnen zijn. Er zijn ook dit jaar weer 2 broedgevallen waar een sterk vermoeden is van menselijke interactie met als doel het nest opzettelijk te laten mislukken. Het gekende broedsucces daalt hierdoor voor het eerst sinds 2014 net onder de 60%, waarbij wel rekening dient te worden gehouden met de 14% broedgevallen waarvan het resultaat onbekend is. In totaal noteerden we dit jaar 30 mislukte broedgevallen. Dit aantal zou echter nog significant veel hoger zijn indien onze werk-

groep zich niet zou inzetten voor de nestbescherming van deze broedvogel.

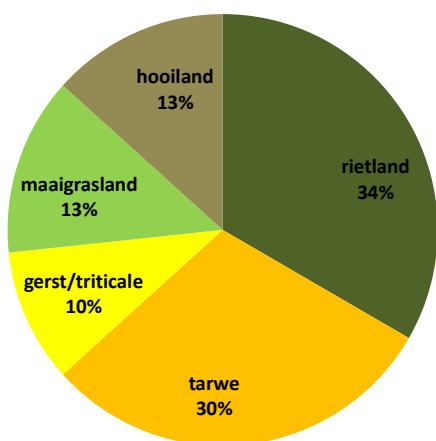
Nestbescherming

Dit jaar is er via de Vlaamse overheid voor 8 landbouwers een compensatie voorzien omdat ze een vierkant van 10 meter bij 10 meter van hun gewas hebben laten staan. Dit is echter niet de enige manier van nestbescherming. Ook het verplaatsen van een nest is in vele gevallen een noodzakelijke wijze van nestbescherming. Meestal gebeurt de verplaatsing van gerst naar tarwe, maar mogelijk ook van tarwe naar riet of een ander geschikt gewas. We komen echter enkel tussen wanneer het strikt noodzakelijk is.

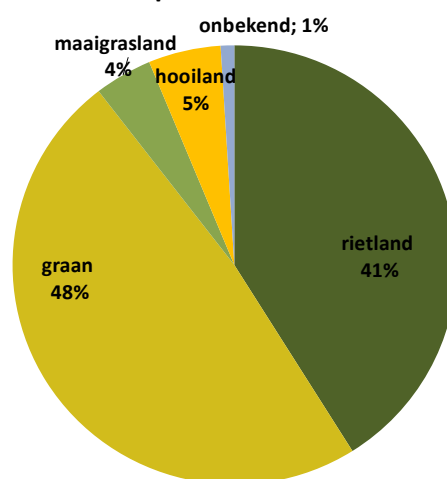
Broedbiotoop

Graangewassen (tarwe, gerst, triticale, spelt ...) blijven sinds 2015 de broedbiotoop die de grootste voorkeur geniet (48%) van onze populatie kiekendieven in de streek. Dit jaar hebben er geen kiekendieven gebroed in paardenbonen of brandnetels, waar onze medewerkers niet rouwig om zijn. De oorspronkelijke broedbiotoop van de Bruine Kiekendief, riet, staat op de tweede plaats met 41%.

Mislukkingen per broedbiotoop Bruine Kiekendief 2023

Broedbiotoop Bruine Kiekendief 2023

Wingtagproject

Dit jaar konden in ons werkingsgebied de vleugelmerken van 23 getagde kiekendieven succesvol afgelezen worden en zo leveren we een grote bijdrage aan het wingtagproject van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Er waren ook 3 wingtags die maar gedeeltelijk afgelezen konden worden. Dit jaar werden ook 69 juveniele kiekendieven voorzien van wingtags.

Zenderwerk

In het kader van het lopende onderzoek naar Bruine Kiekendieven, werkt NWG De Kerkuil sinds 2022 met het INBO samen aan een zenderproject met als focus om migratiegedrag en -routes, dispersie en landschapsgebruik van juveniele Bruine Kiekendieven in kaart te brengen. Dit jaar werden er 10 kiekendieven gezenderd. Er komen periodieke updates van deze zenderkiekjes op onze website en speciale gebeurtenissen worden besproken in een rubriek in ons tijdschrift.

De nieuwe lichter zenderkiekjes

Allereerst werd **Guido** (22/06) gezenderd in Merkem Broek. Guido komt uit een rietnestje van 4 jongen, 2 siblings* werden nog geringd en getagd, een derde kon al vliegen.

Delfine en **Leopoldine** (28/06) komen uit een gerstveld in Avekapelle en zijn verplaatst naar een aanliggend tarweperceel als nestbeschermingsmaatregel. Gerst wordt vroeger gedorst dan tarwe. Deze kiekjes hadden geen andere broers of zussen.

Dempsey (09/07) is ook een rietkiekje uit een rietnest van 5 juvenielen in Alveringem. Al zijn broers en zussen werden geringd en getagd. Ook moeder maakt deel uit van het wingtagproject.

Cas (10/07) is dan weer een kiekje van een tarwenestje uit Zande. Cas had slechts 1 sibling die al kon vliegen op moment van de nestcontrole.

Giovanni (06/07) komt uit een gerstnestje in Houtem dat verlegd werd naar de tarwe. Zijn 4 broertjes en zusjes zijn alle geringd en getagd.

Daniël (29/07) komt uit een tarwenestje in De Moeren. Zijn 4 siblings werden alle geringd en getagd.

Laure (29/07) komt uit een tarwenestje in Houtem. Eén sibling werd getagd en geringd, de andere sibling werd enkel geringd (wegens te klein voor vleugelmerken). Laure werd helaas dood teruggevonden op 10 augustus. Ze werd jammer genoeg gepakt door een Vos. De zender kon wel nog gerecupereerd worden.

André (5/08) werd geboren in Bulskamp in een tarwefeld. 1 sibling werd enkel geringd, 2 siblings werden geringd en getagd.

Pleegkiekjes

Dat Bruine Kiekendieven broeden in de broeken van Merkem, is al langer geweten. Dat ze ook aan de andere kant

van de lepersteenweg broeden, is nieuw sinds vorig jaar. Toen was er een broedpoging, die helaas mislukte. Dit jaar is een koppel een nest beginnen maken in grasland in "De Boskant". Niet veel later werd dit nest uitgemaaid, waarna het koppel onmiddellijk in het aanpalende tarwefeld tegen een ongezien hoog tempo met een tweede poging tot nestbouw begon. Deze locatie is echter niet ideaal: er is veel passage en het perceel is niet erg groot. Het veld wordt langs 2 zijden geflankeerd door een weg. Het broedgeval werd daarom vooral vanop afstand opgevolgd. Op 8 juli stelden we met de drone vast dat er 2 jongen in het nest zaten die slechts enkele dagen oud waren. Daags nadien, op 9 juli, werden we al door de landbouwer verwittigd dat er elk moment gedorst kon worden.

Door omstandigheden kon er geen vierkant van 10 x 10 meter tarwe blijven staan. Het nest kon wel 20-25 meter verplaatst worden naar het aangelegen grasveld, wat pas rond 16 juli zou gemaaid worden. Daar kon wel een vierkant blijven staan. Nesten verplaatsen doen we ook vaak als een vorm van nestbescherming, vooral dan van gerst naar tarwe. Maar we wachten steeds totdat de jongen minimum 2,5 weken oud zijn. De Boskantse juvenielen waren een heel pak jonger. Zou moeder het nest wel makkelijk terugvinden?

* broer(s) en/of zus(sen)

We verplaatsten het nest op 9 juli in de late namiddag en vatten post op ruime afstand om te zien of moeder terug op het nest zou landen. Moeder kiek vloog wel boven de nieuwe nestlocatie, maar wilde/durfde niet landen, ook niet toen het mannetje haar begeleidde naar het nest.

Toen de nacht viel en moeder nog niet terug op het nest was, werd beslist de kiekendieven van het nest te halen. Ze hadden op deze leeftijd immers de warmte nodig van mama kiekendief om de nacht door te komen. 's Anderendaags vroeg werd dan op zoek gegaan naar een nieuwe, geschikte nestlocatie, weliswaar bij een ander koppel kiekendieven.

Poging 1: het pleegn timer blijkt gepreedeerd te zijn.

Poging 2: ook dit nest is gepreedeerd.

Poging 3: het rietnest is dichtgeklapt, nest mislukt.

Poging 4: De jongen zijn veel te oud.

Poging 5: wijfe zit nog steeds op eieren te broeden.

Poging 6: een nestje van 2 jongen die een kleine week ouder zijn dan de Boskantse jongen!

Dit nest is het geworden. Pit-tig detail, de 2 originele jongen en mama kiekendief zijn 'maantjes' (zie artikel "Maantje" Kerkuil nr. 98 p.18).

Op 26 juli werden de oorspronkelijke jonge kiekendieven geringd en getagd, een weekje later op 2 augustus werden de pleegkiekjes geringd en getagd. Bij controle van hun verenkleed bleek dat ze nauwelijks hongermaliën hadden. Hongermaliën zijn markeringen op de vleugelpennen die op stress of ondervoeding wijzen. Dus ... Missie geslaagd!

Wim Bovens

EINDE WINGTAGPROJECT

Het wingtagproject is door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek in 2011 in het leven geroepen om een wetenschappelijke studie uit te voeren omtrent de dispersie van Bruine Kiekendieven en levert jaar na jaar uiterst belangrijke informatie op.

Anny Anselin trok dit project als wetenschappelijk medewerkster van het INBO. Ook na haar welverdiende pensioen bleef ze het project vrijwillig trekken. Natuurwerkgroep De Kerkuil sprong

mee op de kar vanaf het begin. Ondertussen hebben we 11 jaar aan data (vanaf 2012) en met de data die ongetwijfeld de komende jaren nog binnenkomen, is het doel bereikt. Daarom werd beslist om vanaf 2024 geen nieuwe juveniele kiekendieven meer te vleugelmerken.

Wie een gevleugelmerkte kiekendief ziet vliegen, mag steeds contact opnemen met het secretariaat van NWG De Kerkuil of via wingtag@natuurwerkgroepdekerkuil.be.